

Những Bước Đường của Mạc

Truyện ngắn của Nguyễn Ngọc Hoa

Ngày Quỳnh Châu có thai con đầu lòng, chúng tôi không biết trai hay gái nên gọi tùy hứng, khi thì “bé Long” khi thì “thằng Thìn,” vì bé sẽ sinh năm Bính Thìn (1976). Chúng tôi muốn con có cả tên Mỹ lẫn tên Việt nên việc đặt tên khó gấp đôi. Sau nhiều đêm loay hoay suy nghĩ, tôi đề nghị với vợ,

“Nếu là con gái, anh thấy nên đặt tên ‘Pearl’ bạn gọi em ngày em học Đại học Stanford. ‘Bé Long’ mang tên má và cũng sẽ giỏi giang như má.” “Pearl” là ngọc quý, dịch từ chữ “châu.”

“Cám ơn chồng. Nếu ‘thằng Thìn’ thò đầu ra thì anh đặt tên gì cho ‘đẹp’?”

“Ông Gardner là ân nhân của gia đình mình và thương yêu em như con, sao không dùng tên ‘Ryland’ của ông?”

Ông Ryland Gardner đại diện nhà thờ bảo trợ, nhà thờ Ba ngôi Lutheran, và đã hết lòng giúp đỡ gia đình tôi với tấm lòng nhân ái hiếm có. Lục ký ức tìm tên Việt cho con, một hôm tôi nhớ đến một người bạn cũ ở Đại học xá Minh Mạng ngày trước và kể với Quỳnh Châu sự tích tên anh,

“Anh Cân chào đời ở xứ *Quảng Nam hay cũ*. Cha anh cực kỳ hâm mộ Tổng thống Abraham Lincoln [1809 – 1865] của Mỹ nên lấy ‘Lincoln’ phiên âm ra tiếng Việt để đặt tên con trai đầu lòng là ‘Linh Cân.’”

“Ông đồng định dùng ‘Bismarck’ để đặt tên con?” nàng hiểu ra.

“Tên ‘Bích Mạc’ không những có thể dùng cho cả ‘thằng Thìn’ lẫn ‘bé Long’ mà còn ghi nhớ đây là quê hương của con, nơi cưu mang gia đình mình.”

Trước khi bé trai Ryland, hay Bích Mạc, được hai tuần, ông Gardner khuyên cho bé rửa tội để thành thành tín đồ Tin Lành. Ông đề nghị,

“Tôi sẽ làm cha đỡ đầu cho Ryland. Theo tục lệ Cơ đốc giáo, cha đỡ đầu không khác gì cha đẻ và sẽ chăm lo cho bé suốt đời.”

“Cám ơn bác vô cùng. Nhưng cháu muốn dành quyền lựa chọn tôn giáo cho Ryland, khi bé đủ lớn,” tôi đã sửa soạn câu trả lời.

Ở nhà tôi và Quỳnh Châu chỉ nói tiếng Việt, và tôi bắt đầu dạy Mạc học tiếng Việt năm bé lên bốn. Bé thông minh học nhanh và dần dần đọc được sách Việt ngữ, kể cả cuốn *Ánh Đạo Vàng* của Võ Đình Cường về sự tích đức Phật. Tôi đã hứa với ông Gardner sẽ cho Mạc tìm hiểu Cơ đốc giáo nên mỗi Chủ Nhật bắt bé đi nhà thờ học giáo lý. Đến năm 13 tuổi và học lớp 6, lứa tuổi trẻ nhất có thể nhận lễ ban thánh thể (communion) tức là rửa tội, Mạc được phép quyết định và không muốn làm tín đồ Tin Lành. Tình cờ tôi nghe Mạc giải thích lý do với bạn,

“Phật của tao *cool* hơn Chúa của mày. Vả lại, Bismarck không có chùa Phật giáo, tao không phải đi lễ ngày Chủ Nhật như mày.” “Cool” tiếng lóng là rất giỏi hay tốt.

Ở trường, Mạc là học sinh gương mẫu được thầy yêu bạn quý. Nhờ rành Việt ngữ, Mạc phát triển khả năng diễn đạt Anh ngữ nhanh hơn bạn Mỹ cùng trang lứa và cuối năm lớp 9, dự thi viết luận văn toàn tiểu bang đứng hạng nhất và lãnh phần thưởng của thống đốc. Mạc mê lịch

sử và văn hóa đông phương, khoai phim *chưởng* diễn truyện kiếm hiệp của Kim Dung, và được mẹ (bà nội) thu băng phim bộ *Anh hùng Xạ Diêu*, *Cô Gái Đờ Long*, *Tiểu Ngạo Giang hồ*, v.v. cho coi. Mạc thuộc nằm lòng lời đối thoại tiếng Việt trong những phim võ hiệp cũng như lời đối thoại tiếng Anh trong các phim *Star Wars* do George Lucas làm đạo diễn.

Từ hồi tiểu học, Mạc chọn chơi vĩ cầm, tỏ ra có khiếu âm nhạc, và học đàn tư với một nữ nhạc sĩ vĩ cầm nổi tiếng của thành phố. Các môn sinh của bà hãnh diện đánh đàn trong ban nhạc Strolling Strings thường được mời trình diễn giúp vui các tiệc lớn của chính phủ hay công ty lớn. “String” là nhạc khí có dây như vĩ cầm, và “stroll(ing)” là đi tản bộ. Khi trình diễn, ban nhạc chia ra nhiều nhóm nhỏ vừa kéo đàn vừa di chuyển quanh các bàn tiệc. Đôi khi vào dịp lễ Tạ ơn hay lễ Giáng sinh, Mạc cùng vài đứa bạn Strolling Strings ra phi trường đứng đánh đàn chào mừng hành khách đến, họ là thân nhân trở về sum họp với gia đình trong mùa lễ lạt. Có lần chúng tôi đi du lịch sang thăm Toronto, Gia Nã Đại, Mạc một mình xách cây vĩ cầm ra phố đánh đàn trước trạm *subway* (xe điện ngầm) trên đường Yonge là con phố chính của Toronto.

Từ hồi trung học sơ cấp, Mạc đã quyết định sẽ học vật lý lý thuyết để theo gót Albert Einstein (1879 - 1955). Trong phòng ngủ, Mạc treo bức hình Einstein lớn bằng người thực; ông chơi vĩ cầm từ thuở bé và lớn lên luôn luôn mang theo cây đàn đã sờn cũ. Mạc tốt nghiệp trung học *summa cum laude* (hạng tối ưu), thi Trắc nghiệm Khả năng Học lực (SAT) đạt được điểm số hoàn hảo 1,600, và hầu như có thể theo học bất cứ trường đại học nào Mạc muốn.

Ban đầu, Mạc định học Học viện Kỹ thuật California (Caltech) ở Pasadena, California vì đó là trường nhà vật lý lý thuyết Richard Feynman (1918 - 1988) giảng dạy trước khi qua đời. Feynman đoạt giải Nobel vật lý năm 1965 và được một tạp chí Mỹ chọn là người đàn ông thông minh nhất thế giới. Nhân đi thăm bạn ở nam California, Quỳnh Châu đưa Mạc viếng trường sở của Caltech và vừa ý với sự lựa chọn của Mạc. Tuy nhiên, cuối cùng Mạc đổi ý, học Học viện Kỹ thuật Massachusetts (MIT) ở Cambridge, Massachusetts vì cô bạn thân được nhận vào Đại học Harvard nằm cạnh MIT bên bờ sông Charles nhìn sang Boston.

Để sửa soạn cho sinh viên sẵn sàng đương đầu với những thay đổi nghề nghiệp trong tương lai, MIT đòi hỏi một phần ba tổng số tín chỉ cần thiết để tốt nghiệp phải là các môn không liên quan đến ngành học chính, trong trường hợp Mạc là các môn nhân văn và xã hội. Mạc toại lòng ghi danh học các lớp đọc, phê bình, và viết truyện kiếm hiệp; các lớp lịch sử và địa lý Trung hoa và tiếng Quan thoại; và môn lịch sử Việt nam, chú trọng vào đời Tây Sơn.

Một năm trước khi Mạc vào MIT, giới khoa học Hoa kỳ bàng hoàng vì chính phủ hủy bỏ dự án Siêu Gia tốc Siêu dẫn (SSC) đang xây cất ở Texas. SSC là máy “siêu” gia tốc cực lớn và cực mạnh dùng để bắn và cho va chạm các hạt proton ở năng lượng cực cao để khảo sát tính chất của hạt nhân nguyên tử. Proton được bắn đi trong những vòng kim loại rộng lớn giữ ở nhiệt độ tuyệt đối -460°F để không còn tính cản điện (hiện tượng “siêu dẫn”). Nếu xây xong và hoạt động, SSC sẽ sử dụng khoảng 15,000 nhân viên, hai phần ba là kỹ sư và nhà vật lý học. Cơ sở có triển vọng thu nhận năm, bảy ngàn nhà vật lý học đã không còn.

Thêm vào đó, trong những năm ấy, số PhD vật lý ở Hoa Kỳ tăng vọt lên nhiều lần vì Ấn Độ và Pakistan hăm hè muốn tiêu diệt nhau và thi nhau gửi sinh viên sang Hoa Kỳ học vật lý để về nước chế bom nguyên tử. Nhiều người học xong không muốn về nước và tình nguyện ở lại dạy học với thù lao chết đói để được trường đại học bảo trợ ở lại Hoa Kỳ. Do đó, sinh viên Mỹ tốt nghiệp ngành vật lý không thể tìm ra việc làm hợp với khả năng. Mùa hè Mạc về nhà nói chuyện với tôi; lần đầu tiên – và cũng là lần cuối cùng – tôi gợi ý,

“Hay Mạc lấy thêm một bằng cử nhân khác, kỹ sư điện hay điện toán chẳng hạn, để dễ kiếm việc hơn?”

“Ba muốn Mạc học những ngành chán ngấy như vậy sao?” Mạc nhìn tôi với đôi mắt khinh thị.

Với nạn thất nghiệp hoành hành thế giới vật lý, hai giáo sư kinh tế tại trường Quản trị Sloan của MIT ra công nghiên cứu và khám phá ra sự “di chuyển” của giá cả cổ phần trên thị trường chứng khoán có thể tiên đoán bằng cơ học nguyên lượng (quantum mechanics), môn học chính của vật lý nguyên tử. Họ cũng chứng tỏ nhà vật lý học là chuyên gia có khả năng mô phỏng kiểu mẫu kinh tế và tài chính bằng toán học hữu hiệu nhất. Nhờ công trình đó, Wall Street mở rộng vòng tay mời PhD vật lý đến làm việc, và sinh viên tốt nghiệp ngành vật lý trở thành đặc biệt cao giá. Sau đó, hai vị giáo sư tạo dựng một chương trình điện toán có khả năng dò tìm và ngăn chặn sự sụp đổ bất chợt của thị trường chứng khoán, và cuối thập niên 1990 đoạt giải Nobel kinh tế.

Cuối năm thứ ba, Mạc được Callan Associates, một công ty cố vấn tài chính và quản trị quốc tế, gửi máy bay riêng lên Boston đón sang phỏng vấn; công ty đặt trụ sở tại tòa nhà 48 tầng Hình Tháp Transamerica nằm giữa khu thị tứ San Francisco, California. Tốt nghiệp, Mạc làm việc cho Callan Associates, được trọng dụng, lãnh lương cao, và được gửi đi công tác khắp nơi: từ Nhật, Đại Hàn, Đài Loan, và Việt nam ở Á châu; đến Đức, Pháp, và Anh ở Âu châu; và các thành phố lớn của Hoa Kỳ và Gia Nã Đại ở Bắc Mỹ. Đặc biệt lần về Hà nội nghiên cứu thị trường cho khách hàng, Mạc tiếp xúc với viên chức chính phủ cấp bộ trưởng và thứ trưởng. Họ ân cần tiếp đãi Mạc, kể cả mời đi ăn thịt cầy, món ăn quốc hồn quốc túy của dân miền Bắc.

Cuộc sống bận rộn luôn luôn di chuyển với chiếc va-li khiến Mạc mệt mỏi và trở nên chán ngán với công việc. Ba năm sau, khi để dành đủ tiền, Mạc xin nghỉ việc để *đi giang hồ*, thực hiện ước mơ làm Lệnh Hồ Xung trong *Tiểu Ngạo Giang hồ*. Đầu tiên là chuyển đi Hoa lục, theo vết chân những nhân vật trong truyện kiếm hiệp của Kim Dung. Ông viết truyện tưởng tượng, nhưng các địa danh và biến cố lịch sử thời Trung hoa cổ đều có thực. Mạc về Việt nam vài lần. Ngoài việc du lịch từ nam ra bắc để tìm hiểu quê hương của ba má, Mạc thu góp sử liệu về đời Tây Sơn và khám phá ra làng Nam Ô thuộc huyện Hòa Vang tỉnh Quảng Nam là quê quán của cặp vợ chồng danh tướng Tây sơn Trần Quang Diệu và Bùi thị Xuân.

Sau hai năm *tiểu ngạo giang hồ*, Mạc trở lại đại học, học cao học lịch sử và văn hóa Á châu tại Đại học California Berkeley ở bắc California. Trong năm học Mạc làm *tutor* (thầy dạy kèm) ở trường đại học cho sinh viên lớp dưới và mùa hè trở lại Callan Associates làm việc để kiếm tiền sống năm tới. Học nửa đường, Mạc nhận ra nếu tiếp tục theo đuổi ngành này để thỏa mãn nhu

cầu kiến thức, con đường duy nhất là học lên PhD rồi đi dạy học, một cuộc sống Mạc chê chán phèo như nghề kỹ sư điện của tôi.

Một lần nữa, Mạc đổi hướng: nộp đơn và được nhận vào học chương trình MFA tại trường Điện ảnh - Truyền hình của Đại học Nam California (USC) ở Los Angeles. MFA là Master of Fine Arts, tức là bằng Cao học Nghệ thuật. USC là đại học tư lâu đời nhất của California và nổi tiếng nhất về các ngành nhân văn. Mạc chọn USC còn vì một lý do khác: Đạo diễn các phim *Star Wars* George Lucas trước học ở trường Điện ảnh - Truyền hình USC và vừa tặng trường \$175 triệu. Cuối cùng, Mạc tìm ra ngành yêu thích để theo đuổi suốt đời.

Cuối năm học MFA đầu tiên, Mạc đang sửa soạn trở lại San Francisco làm hè, lương \$500 một ngày cho Callan Associates thì thấy thông cáo của USC cần trợ giáo làm việc hai tháng hè cho một khóa điện ảnh ngắn hạn huấn luyện chừng 20 đạo diễn đã hành nghề từ Việt nam sang “tu nghiệp.” Mạc mê nghề làm phim hơn cần tiền nên bỏ làm hè cho Callan Associates và làm trợ giáo cho khóa huấn luyện. USC trả Mạc lương sinh viên hè \$6.25 một giờ, trung bình 8 tiếng một ngày. Không những Mạc phải thông dịch Anh - Việt và giúp học viên làm dự án thực hành trong lớp, mà ngoài giờ học còn giúp đỡ họ trong những nhu cầu cá nhân; họ tạm trú trong ký túc xá sinh viên USC trong thời gian “tu nghiệp.”

Sau hai tháng làm việc sát cánh và tận tình giúp đỡ các nhà đạo diễn Việt nam, Mạc được họ kính mến và khẩn khoản mời về Việt nam cộng tác với họ. Cuốn phim ngắn Mạc thực hiện làm dự án tốt nghiệp được trao giải nhất trong đại hội hàng năm của Phường hội Đạo diễn Hoa kỳ, nhờ đó Mạc được nhiều người trong nghề biết tới. Tuy nhiên, khi lặn lưng tấm bằng MFA của USC đi xin việc tại các phim trường Hollywood, Mạc bị đề nghị làm *tà lọt* chạy việc vặt cho đạo diễn chính. Mạc không thèm nhận, bay về Sài gòn làm phim theo lời mời của bạn. Nhờ đó, khán giả Việt nam được thưởng thức những cuốn phim đúng bài bản, đúng dẫn, và hấp dẫn của đạo diễn Ryland Nguyễn.

Mười mấy năm qua, chưa bao giờ tôi liệu trước được bước đường kế tiếp của Mạc. Nhưng có hề gì, lúc nào mà tôi chẳng hãnh diện về người con trai tài hoa!

Nguyễn Ngọc Hoa

Ngày 6 tháng Mười Hai, 2023